

Programación Docente de TECNOLOXÍAS APLICADAS Á COMPOSICIÓN I

Ensinanzas Superiores de Música Título Superior de Música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA COMPOSICIÓN E INSTRUMENTACIÓN

ESPECIALIDADE	COMPOSICIÓN								ITINERARIO	COMPOSICIÓN
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	COMPOSICIÓN								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	D. José Antonio Cantal Mariño
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	D. José Antonio Cantal Mariño
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	3								Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	D. Pablo Beltrán Sobrado				pablobeltran@edu.xunta.es				martes - 16:30 h.	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento teórico.práctico das diferentes técnicas e procedementos de xeración, manipulación e procesado dixital do son aplicando as súas posibilidades na creación e composición. Estudo da edición de partituras con diferente software. Coñecemento e uso das aplicacións midi e audio na composición. Uso da tecnoloxías musical en distintos contornos de programación de síntese de son. Microfonía e técnicas de gravación, procesado masterizado e difusión do son. Busca e difusión de contidos a través de redes informáticas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Composición; Acústica aplicada; Acústica Xeral; Composición para a imaxe
TRANSVERSAIS	T2, T4, T8, T13
XERAIS	X4, X5, X7, X10, X23
ESPECÍFICAS	EC4, EC6, EC7, EC8, EC11

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1.- Estudar os conceptos informáticos básicos de son dentro do computador. 2.-Aprender os conceptos básicos de conexión dos diferentes aparatos electrónicos fundamentais para a creación dun estudio persoal de informática musical. 3.- Coñecer as diferentes aplicacións informáticas relacionadas coa edición de partituras. 4.-Realizar edicións de partituras en diferentes orgánicos instrumentais, abranguendo todas as posibilidades dun editor de partituras do xeito máis eficaz. 5.- Estudar en profundidade todas as funcións e características esenciais dun editor de partituras de xeito teórico e práctico. 6.- Comprender todos os arquivos relacionados ca edición dixital, así como as súas posibilidades de conversión, importación e exportación hacia outras aplicacións informáticas 7.- Empregar o uso dos instrumentos virtuais dentro do interior dun editor de partituras..	T2, 4, 8, 13 X4, 5, 7, 10, 23 EC 4, 6, 7, 8, 11

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1.- A tecnoloxía dixital:	1. O ordenador, plataformas e diferentes sistemas operativos. Elementos de hardware básicos e necesarios para a confección dun estudo persoal de informática musical. Conexións concepto on off e in out. Altfalantes externos no computador, tipos de conexións, salidas e entradas. A tarxeta de son: configuración no ordenador e nos programas de edición de partituras; tipos de tarxetas, externas ou internas, salidas e entradas usb firewire, tipos de drivers. Introducción a mesa de mixturas. Instrumentos virtuais internos ou externos. Conexión de instrumentos a través do protocolo midi.	2
2.- A edición musical e a informática:	2. Coñecemento do contorno da notación. Os editores de partituras nos entornos de software máis coñecidos coma encore, finale e sibelius e outros, configuración das preferencias, as ferramentas de notación. Elementos básicos da notación musical: Figuras, silencios, alteracións, tipos de ligaduras, puntillo, notas de adorno, símbolos de 8ª alta	1
3.- Funcións e características esenciais dun editor de partituras:	3. Creación de patróns de instrumentos: pauta, número de liñas, compases e números de compás, pentagramas e grupos, armadura, compás (metro) e clave, características de cada instrumento coma nome, clave, barrado, transporte, eliminar pausas, etc. Elementos máis complexos da notación: mostrar e ocultar elementos da notación, harmónicos, articulacións e calderóns, cifrados, cruce de notas dun pentagrama a outro, divisi (escrita por capas), enharmónicos, grupos irregulares, signos de articulación, expresión e repetición, transposición diatónica e cromática, trinos e trémolos, notación antiga, modificación das cabezas de nota e plicas, modificación das cabezas de nota e plicas.	11

	Diferentes métodos de introducción do texto musical nos programas de edición: O teclado do computador, o teclado midi. Adición de texto a un fragmento musical: Escribir o texto nunha e en varias voces, duplicación do texto no mesmo ou noutro pentagrama, colocación do texto, colocación individual de sílabas, borrar sílabas, melismas. Formateo e impresión da partitura: tamaño, disposición e sangrado da páxina, títulos, números de páxina, bloques de texto, impresión, partes extractadas. Creación de elementos: matices, símbolos, debuxos, etc Instrumentos virtuais dentro dos programas de edición: recursos, instalación e uso. Formatos de arquivo e compatibilidades: .sib, .mus, enc, etc. exportar como gráficos, pdf.	
4.- Os editores coma ferramentas na composición musical:	4. Introducción a escritura contemporánea a través dun editor.	3
Total de sesións por cuatrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	17		17
Titorías	1		1
Actividades introductorias	1,5		1,5
Exposición traballos	6		6
Avaliación	2		2
Revisión	2		2
Busca de información		20,5	20,5
Traballo individual		40	40
Total de horas por cuatrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Exame escrito	Realización dunha ou varias probas teórico-prácticas, que comprendan algún dos obxectivos e contidos contemplados na programación cuatrimestral e que demostren o coñecemento teórico e práctico dos contidos parecidos As probas realizaranse na aula e durarán un máximo de 2 horas	Todas	30%
Traballo persoal	Ademáis das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, cada cuatrimestre deberase entregar polo menos os traballos que se relacionan no apartado 9. O rendemento diario.	Todas	40% 30%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame escrito	Realización dunha ou varias probas teórico-prácticas, que comprendan algún dos obxectivos e contidos contemplados na programación cuatrimestral e que demostren o coñecemento teórico e práctico dos contidos parecidos As probas realizaranse na aula e durarán un máximo de 2 horas	Todas	30%
Traballo persoal	Ademáis das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, cada cuatrimestre deberase entregar polo menos os traballos que se relacionan no apartado 9. O rendemento diario.	Todas	40% 30%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Realización dunha proba global cos exercicios que determine o Departamento, ou polo Profesor da materia, consistente na realización dun ou varios exercicios que comprendan os obxectivos e contidos da materia cuatrimestral, nos que o alumno demostre que está capacitado para atinxir os obxectivos e contidos establecidos na programación.	Todas	70%
Traballo persoal	Asemade, cada cuatrimestre entregará polo menos os traballos cuatrimestrais mencionados no apartado 9.	Todas	30%
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Realización dunha proba global cos exercicios que determine o Departamento, ou polo Profesor da materia, consistente na realización dun ou varios exercicios que comprendan os obxectivos e contidos da materia cuatrimestral, nos que o alumno demostre que está capacitado para atinxir os obxectivos e contidos establecidos na programación.	Todas	70%
Traballo persoal	Asemade, cada cuatrimestre entregará polo menos os traballos cuatrimestrais mencionados no apartado 9.	Todas	30%

* Soamente se fai a ponderación final se o alumno realiza as dúas partes (tanto na avaliación ordinaria como na extraordinaria).

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e a súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

1 Material curricular básico:

- Acústica musical Gonzalo Fernández de la Gándara y Miguel Lorente, Ed. ICCMU colección Musica Hispana Textos. Manuales.
- Acústica Físico-Musical de Antonio Calvo-Manzano, Ed. Real Musical.
- Acústica Musical de Luís L. Enrique, editado por la Fundación Calouste Gulbenkian.
- Winkler, T., Composing Interactive Music: Techniques and Ideas Using Max, MIT Press, 1998 (con CD-ROM).
- Informática y electrónica musical de Adolfo Nuñez, Ed. Paraninfo.
- Como Convertirse en un músico informático de Jeff Bowen, Ed. Anaya multimedia SGAE, (con CD-ROM).
- Música y nuevas tecnologías, Perspectivas para el siglo XXI de Eduardo Reck Miranda, Ed. ACC L'Angelot
- Guía profesional de laboratorios de música electroacústica de Gabriele Brncic, Ed. Fundación Autor SGAE.
- Teoría de la composición J Pedro de Oliveira.
- Tratado de los objetos musicales Schaefer.
- Acústica y Psicoacústica da Música de Juan G. Roederer, Ed. Ricordi.
- Afinación e temperamento na música occidental de J. Javier Goldáraz, Ed. Alianza Música.
- Música virtual de Martín Rasskin/S.G.A.E. Ed. Anaya multimedia.
- Núñez, A., Informática y electrónica musical. Madrid. Ed. Paraninfo 1992.
- El lenguaje de Csound de Pablo Di Liscia.
- Acústica musical e organoloxía de Tirso de Olazábal, Ed. Ricordi.
- Colasanto F., Max/MSP Guía de Programación para Artistas Centro Mexicano para la música y las artes sonoras. 2010.
- Manual de Csound

2 Bibliografía Complementaria

Midi, multimedia e sistemas de control

- Roland, Guía MIDI. Roland Corporation, 1987.
- Bernd Enders and Wolfgang Klemme, MIDI and Sound Book for the Atari ST M&T Publishing, 1989.
- Hecquet, A: Entorno MIDI e as súas aplicacións. Madrid. Ed. Ra-ma 1990.
- Eiche, J. F., ¿Qué é MIDI? Barcelona. Ed. Music Distribution 1990.
- Rumsey, Francis, MIDI Systems and Control. Ed. Focal Press 1990.
- Rothstein, J., MIDI: A Comprehensive Introduction, A-R Editions, 1991.
- Penfold, R.A., MIDI Avanzado. Madrid. Ed. Ra-ma 1992.
- Busquets, F.-Ordinas, J.: Curs d'Informàtica i Educació Musical. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. PIE 1992.
- Pressing, J. Synthesizer Performance and Real-Time Techniques, A-R Editions, 1992.
- Rowe, R., Interactive Music Systems, MIT Press, 1992 (con CD-ROM).
- Tarabella, L., Man-Machine Interaction in live performance. Numero especial de Interface - Journal of New Music Research, 22(3), 1993.
- Burger, J., The desktop multimedia bible. New York: Addison-Wesley 1993. (Existe traducción en castelán: A Biblia de Multimedia). (B/T).
- Bustos Martín, I. de Multimedia. Madrid. Ed. Anaya Multimedia. 1994.
- Perotti, G., MIDI computer imagine e suono, Jackson, 1998.

Técnicas de Gravación e Post-Producción

Acústica e psicoacústica

- Roederer, J. (1997) Acústica y Psicoacústica de la Música, Buenos Aires, Ricordi Americana.
- Moore, B., An Introduction to the Psychology of Hearing, Academic Press, 1982 (nueva edición 1997).
- Morse, P., e K. Ingard, Theoretical Acoustics, Princeton University Press, 1987.
- Benade, A. H., Fundamentals of Musical Acoustics, Dover, 1990.
- Bregman, A., Auditory Scene Analysis: the Perceptual Organization of Sound, MIT Press, 1990.
- Sundberg, J., The Science of Musical Sounds, Academic Press, 1992.
- McAdams, S., e E. Bigand, Thinking in sound. The cognitive psychology of human audition, Oxford Univ. Press, 1993.
- Leman, M., Auditory Models of Music Research (1-2). Número especial de Journal of New Music Research, 23(1) e 23(2), 1994.
- Hartmann, W., Signals, Sound, and Sensation, Springer Verlag, 1996.
- Cook, P., Music, Cognition, and Computerized Sound. An Introduction to Psychoacoustics, MIT Press, 1999.

Análise e representación da estrutura musical

- Baroni, M. e Callegari, L., Musical Grammars and Computer Analysis. Olschki, 1984.

Cope, D., *Computers and Musical Style*, A-R Editions, 1991.
Howell, R. e West, R. and Cross, I., *Representing Musical Structure*, Academic Press, 1991.
Marsden, A. e Pople, A., *Computer Representations and Models in Music*, Academic Press, 1992.
Music Representation and Scoring (1-2-3). Número especial de *Computer Music Journal*, 17(3), 17(4), 1993; 18(1)

O audio dixital e a súa restauración

Alten. *Audio in media*. 4ª edition. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co. 1994
Burger, J. *The desktop multimedia bible*. New York: Addison-Wesley 1993. (Existe traducción o castelán: La Biblia de Multimedia).
Chion, M. *O Son*. Barcelona: Paidós 1999.
Jordà, S., *Audio dixital e MIDI*. Madrid. Ed. Anaya Multimedia 1997.
Nisbett, A., *The sound studio*. London. Ed. Focal Press 1995.
Rumsey, F., *Digital audio operations*. Oxford. Ed. Focal Press 1991.
Rumsey, F., *The audio workstation handbook*. Oxford. Ed. Focal Press 1996.
Rumsey & McCormick, *Sound and recording: an introduction*, 2ª edition 1994. (Existe traducción o castelán da primeira edición, editada por o IORTV).
Zaza, T., *Audio design*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall 1991. (Ultima revisión: 01 / 02 / 2001).
Veldhuis, R., *Restoration of lost samples in digital signals*, Prentice-Hall, 1990.
Valière, J.C., *La restauration des enregistrements anciens par traitement numériques*, tesi di dottorato, Università di Maine, 1991.
Cappé, O., *Techniques de réduction de bruit pour la restauration d'enregistrements musicaux*, tesi di dottorato, Ecole Nationale Supérieure des Télécommunications, Parigi, 1993.
Atti del XII Colloquio di Informatica Musicale (sessione speciale su Restoration of Audio Documents), AIMI e Università di Udine e Gorizia, 1998.
Godsill, J. e Rayner, P., *Digital audio restoration: a statistical model based approach*, Springer, 1998.
Boulangier, R., *The Csound Book. Perspectives in Software Synthesis, Sound Design, Signal Processing and Programming* Ed. MIT Press, 1999.

9. Observacións

CONTIDOS DO TRABALLO PERSOAL PARA A AVALIACIÓN CUADRIMESTRAL

Ademais das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, debera entregarse polo menos os traballos que se relacionan a continuación:
- Tres traballos de transcripción de partituras para a un editor de partituras (Finale, Sibelius, ou Encore, etc) nos orgánicos instrumentais acordados co profesor